

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija

Program: Logistično inženirstvo

Modul: Poslovna logistika

**ZNAČILNOSTI VOJSKOVANJA
ALEKSANDRA MAKEDONSKEGA IN
ANTIČNE MAKEDONSKE VOJSKE**

Mentor: mag. Zvezdan Marković
Lektorica: Lucija Škrinjar, univ. dipl. slov.

Kandidatka: Tjaša Marolt

Ljubljana, junij 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju mag. Zvezdanu Markoviću, za vse strokovne nasvete in velikodušno vsestransko pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi lektorici Luciji Škrinjar, ki je mojo diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala.

IZJAVA

»Študentka Tjaša Marolt izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Zvezdana Markovića.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne 26. 06. 2015

Podpis: _____

POVZETEK

V svoji diplomski nalogi sem se osredotočila na Aleksandra Makedonskega (Velikega). Opisala sem začetke njegovega življenja, smrt njegovega velikega vzornika in očeta Filipa II. in s tem začetek osvajalskih pohodov. Sam je že kot majhen dokazal, da je pravi za vojskovodjo, saj ko mu je oče podaril izredno močnega, lepega in divjega konja, ga je Aleksander samo s svojimi besedami in šepetanjem umiril in osedlal. S tem je pokazal, da je v njem nekaj nadnaravnega.

Takoj ko je prevzel vojsko, jo je spremenil v poklicno, spremenil je način bojevanja in s številnimi zvijačami dosegel, da je v času svojih osvajanj zasedel največje ozemlje. Vse notranje upornike in revolucionarje je dajal sproti pobijati.

V boj ga je vodilo sovraštvo do Perzijcev zaradi vsega slabega, kar so ti prizadejali Grkom v preteklih stoletjih. Vendar pa so bili Perzijci premočni, zato jih je z zvijačo in z disciplinirano vojsko premagal. Ta bitka (bitka ob reki Granik) je bila podlaga za največ slik Aleksandra Makedonskega v bleščečem oklepu (Ahilov oklep).

V svojih nadaljnjih pohodih je Aleksander najprej naletel na zanimivo uganko. Rečeno je bilo, da kdor razveže sloviti gordijski voz, postane vladar sveta. Aleksander je potegnil meč in voz preprosto presekal. Očitno je prerokba obveljala, saj je Aleksander nadaljeval zmagovalni pohod, vse do osvojitve Perzije. Po počitku se je vrnil v Babilon in začel načrtovati osvojitve Arabskega polotoka, a je zbolel za malarijo in deset dni kasneje, star triintrideset let, umrl.

KLJUČNE BESEDE

- Aleksander Veliki
- značilnosti vojskovanja
- bitke
- antična vojska
- makedonska falanga

ABSTRACT

In my thesis I focused on Alexander of Macedon (Alexander the Great). I described the beginnings of his life as a conqueror, which began with the death of his great idol, his father Philip II. As a small boy he proved to be true military leader. When his father gave him an extremely strong, beautiful and wild horse, Alexander calmed it down using only words and whispering, and saddled it. This showed some supernatural qualities in him.

As soon as he took over the army, he transformed it to professional army, he changed the way of warfare and used numerous tricks in battles and conquest large areas. All internal rebels and revolutionaries were assassinated. He hated the Persians because of all the bad things they were doing to Greeks over the past centuries. But the Persians were strong. However, the Persian army was defeated by the disciplined Alexander's army, which also used some tricks to win the battle. Several paintings of Alexander of Macedon, wearing shiny armour (the armour of Achilles) were painted after this battle (the battle of the Granicus)

On one of his marches, Alexander the Great came across an interesting puzzle. It has been said that anyone who unbinds the famous Gordian knot, would become the king of the world. Alexander pulled out a sword and cut the knot. The prophecy was fulfilled and Alexander continued with his invasion all the way to Persia. After a well deserved rest, he returned to Babylon and began planning the conquest of the Arabian Peninsula, but he suddenly fell ill of malaria and the thirty-three year old died ten days later.

KEYWORDS

- Alexander the Great
- The nature of warfare
- battles
- Ancient Army
- Macedonian phalanx

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji naloge	1
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev diplomske naloge.....	2
2	ŽIVLJENJE IN DELO ALEKSANDRA MAKEDONSKEGA	2
2.1	356–323 pr. n. št.	2
2.2	Ljubezensko življenje	5
3	POHODI IN BITKE	8
3.1	Bitka na reki granik.....	8
3.2	Bitka za Osvojitev obal Male Azije.....	10
3.3	Bitka pri Isu	11
3.4	Zasedba Fenicije in Egipta	12
3.5	Bitka pri Gavgamelah	13
3.6	Osvojitev Perzepolisa.....	16
3.7	Pohod v indijo in bitka s porosom.....	16
3.8	Osvojitev pokrajin ob Indu	18
4	VRNITEV V PERZIJO.....	20
5	ALEKSANDROVA SMRT	23
6	POMEN ALEKSANDROVE DRŽAVE.....	24
7	ZNAČILNOSTI ANTIČNEGA VOJSKOVANJA	25
8	ZAKLJUČEK.....	28
	LITERATURA IN VIRI	29

KAZALO SLIK

Slika 1: Aleksander Veliki	1
Slika 2: Rodovnik družine Aleksandra Velikega	3
Slika 3: Ozemlje Makedonskega imperija	4
Slika 4: Aleksander Veliki in Roxana Baktrijska s sinom Aleksandrom IV. Makedonskim	6
Slika 5: Aleksandrova poroka z Darejevo hčero Sateiro	7
Slika 6: Aleksandrova ljubezen	7
Slika 7: Bitka pri Graniku	9
Slika 8: Veličasten vhod v perzijsko palačo	10
Slika 9: Aleksander v bitki pri Isu	11
Slika 10: Darej Veliki	14
Slika 11: Bitka pri Gavgemalah	15
Slika 12: Bitka pri Gavgemalah	15
Slika 13: Bitka s Porosom, v kateri so uporabili tudi slone	17
Slika 14: Pot osvajanja Aleksandrove vojske	18
Slika 15: Aleksandrija	24
Slika 16: Aleksandrija	25
Slika 17: Makedonska falanga.....	27
Slika 18: Makedonska bojna formacija	27
Slika 19: Sestava Aleksandrove vojske ob začetku pohoda	28

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število žrtev pri Aleksandrovih pohodih . Napaka! Zaznamek ni definiran.	
Tabela 2: Pregled Aleksandrovega življenja	Napaka! Zaznamek ni definiran. 2

POJMOVNIK

- Korintska pogodba – po njej so se udeleženi dogovorili za "medsebojni mir", vsaka država je bila priznana za svobodno in neodvisno, vendar po določilih pogodbe
- triere – pri starih Grkih in Rimljanih vojne ladje s tremi vrstami vesel
- satrap – varuh kraljestva ali varuh province
- satrapije – provinca oziroma upravna enota v perzijskih državah
- hegemon – vrhovni general, ki mu je bilo dano poveljevanje nad skupno vojsko Makedonije in grških držav
- falanga – elitna taktična pehotna vojaška enota, ki jo je razvil Filip II. Makedonski in uporabljal njegov sin Aleksander Veliki v vojni proti Perzijskemu cesarstvu in bitkah z drugimi armadami
- falangisti – člani elitne taktične pehotne vojaške enote – falange
- sarisa – 4–7 m dolga sulica, ki jo je uvedel makedonski kralj Filip II.; uporabljala se je v tradicionalni vojaški formaciji, makedonski falangi
- karece – magična metoda, pri kateri se z erotično stimulacijo krepi energija
- hipaspisti – ščitonosec

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

V diplomski nalogi želim raziskovati in opisati življenje in delo Aleksandra III. Makedonskega, kako je nasledil očeta Filipa II. Makedonskega, načrtoval in izpeljal vojaški pohod proti Perzijcem, postavljaj nova mesta ter uporabljal taktične postavitve formacij v bitkah. Nato želim ugotoviti značilnosti vojskovanja Aleksandra Makedonskega in makedonske falange ter razkriti zgodovino antične makedonske vojske, njene vpade in zmagovalne pohode na tuja ozemlja ter sistem logistične oskrbe enot.

Slika 1: Aleksander Veliki

(Vir: <http://img.rtvsl.si/upload/zabava/aleksander.jpg>)

1.2 CILJI NALOGE

Namen in cilj diplomske naloge je na enem mestu zbrati in predstaviti vzpore in padce makedonske vojske z Aleksandrom Makedonskim na čelu, ki se je bojevala proti drugim državam, zlasti Perzijskemu kraljestvu, ter predstaviti pomen ustrezne logistične oskrbe vojaških enot v vojni.

1.3 PREDVIDENE METODE ZA DOSEGANJE CILJEV DIPLOMSKE NALOGE

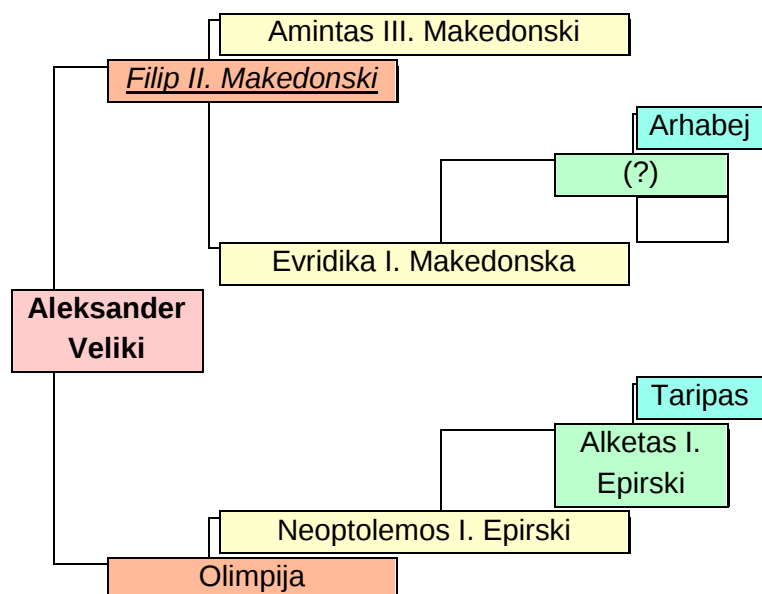
- Metoda deskripcije ali opisa teme in posameznih pojmov, bitk v diplomski nalogi;
- Metoda kompilacije, saj bom uporabljala izpise, navedbe in citate drugih avtorjev;
- Statistična metoda, saj predvidevam, da bom zbirala podatke in jih tudi ustrezno obdelala;
- Deduktivna metoda, saj bom tematiko zajela od splošne predstavitve obdobja antične zgodovine in razvoja grške falange do konkretne obravnave posameznih bitk, ki jih je bojeval Aleksander Makedonski.

2 ŽIVLJENJE IN DELO ALEKSANDRA MAKEDONSKEGA

2.1 356–323 PR. N. ŠT.

Aleksander III. Makedonski oz. Aleksander Veliki, kakor ga tudi poimenujejo, je eden izmed največjih vojskovodij v zgodovini človeštva. Rodil se je leta 356 pr. n. š. Filipu II. Makedonskemu in epirski princesi Olimpiadi. Prav ta je imela največji vpliv na Aleksandra, saj mu je pripovedovala, da je potomec slavnega Ahila in Herakleja, po Herakleju pa tudi Perzeja. S tem mu je vcepila miselnost, da je sposoben izjemnih del, kakršnih navadni smrtniki niso sposobni; vse to je Aleksandru ugajalo, saj je občudoval homerske junake. Nekaj let ga je vzgajal tudi Aristotel in ga učil predvsem znanosti, pesništva, politike in nasploh klasične grške kulture. Da pa je Aleksandru uspelo doseči svoje cilje, ima veliko zaslug njegov oče Filip. Ta je reorganiziral grško falango in ji dodelil še daljša kopja, imenovana sarise. Prav tako je Filip II. eno leto pred smrtjo (336 pr. n. š.) ustanovil Korintsko pogodbo. V njej je bilo določeno, da se članice zveze ne bodo vojskovale med seboj. Filip je bil imenovan za poveljnika armade oz. hegemon. V tem času je tudi začel načrtovati pohod proti Perzijcem, ki pa ga zaradi smrti nikoli ni dočakal; to nalogo je nato prevzel sin Aleksander (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Rodovnik

Slika 2: Rodovnik družine Aleksandra Velikega
(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki)

Filip Makedonski je svojemu sinu Aleksandru podaril izredno lepega in dragega konja, črnega vranca Bukefala. Tega ni moglo umiriti niti nekaj močnih mož, majhen deček Aleksander pa je zakričal, naj ga pustijo pri miru, in stekel za podivjanim konjem, ki se je zgolj ob Aleksandrovem prigovarjanju, naj mu zaupa, popolnoma umiril in se pustil osedlati. Bukefal je kasneje postal njegov zvesti konj v številnih bojih, Filip pa je takrat spoznal, da je v njegovem sinu nekaj nadnaravnega.

Aleksander je bil eden od pomembnejših ljudi v grški zgodovini – položil je temelje helenskega sveta in razvoja družb, ki so potem nastale. Bil je zelo izobražen ter je doživel velike vojaške dosežke.

Pravijo, da je bil zelo lep, o čemer pričajo tudi njegovi portreti in kipi (tudi iz rimskega obdobja). Skrbel je za svoje telo, imel dobro kondicijo in bil na sploh zelo postaven. Njegova največja ljubezen – ljubimec Hephaestion – je bil še lepši od njega, na kar je bil Aleksander zelo ponosen. Vendar pa to ni bil njegov edini ljubimec. Ena izmed najbolj škandaloznih afer je bila s perzijskim dvornikom – škandalozna zato, ker je bil njegov ljubimec Perzijec (Grki o Perzijcih niso imeli najboljšega mnenja). Kljub aferam pa je Hephaestion ostal njegova največja ljubezen.

Slika 3: Ozemlje makedonskega imperija

(Vir: http://www.o4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/osvajanja_mak.html)

2.2 LJUBEZENSKO ŽIVLJENJE

Oče Filip II. je peljal Aleksandra Velikega na ogled grozovitih rudnikov, v katerih so v nevzdržnih razmerah delali sužnji, z izkupičkom od dela pa se je hranila najboljša vojska tistega obdobja – vojska Filipa Makedonskega. Aleksander je tam videl majhno deklico, ki je bila kot sužnja obsojena na dosmrtno delo v rudniku. Ker se mu je zasmilila, je očeta prosil, naj jo vzame domov. Poimenoval jo je Leptin. Kasneje je ta postala njegova zvesta prijateljica in priležnica.

Kljub veliko izkušnjam v spolnem življenju je Aleksander šele po tem, ko mu je oče podtaknil v kopalnico eno izmed najbolj izkušenih ljubimk, ki ga je odločno in poznavalsko popeljala do številnih orgazmov, ugotovil, kaj vse zamuja z neizkušeno Leptin.

Pri dvajsetih letih se je Aleksander zaljubil v Pankasto iz Larise. To je bila njegova prva in največja ljubezen. Za Pankasto se je zanimal tudi dvorni slikar Apel in Aleksander mu jo je prepustil. Zaradi zgodb o zakonolomstvu svojega očeta je imel Aleksander odpor do spolnosti, za kar so dokaz njegovi napadi besa in jeze ter žrtve, ki jih je nenehno daroval bogovom. Pred svojo poroko je Aleksander poznal samo Sateiro, ki je bila vdova Menmona in je bila vzgojena v helenističnem duhu. Imel naj bi več ljubic, denimo Meliso in Tais, vendar z njimi ni imel nič telesnega. Uporabljal naj bi ju pri t. i. obredu karece. Aleksander je bil zelo pobožen in šele dve leti in pol po poroki je Roksana zanosila, s tem pa sta Aleksandrova oblast in moč začeli slabeti in Aleksander je le nekaj mesecev pozneje umrl.

Po osvojitvi Perzije je ukazal vojakom, naj si med Perzijkami najdejo žene, enako je storil tudi sam in se oženil z Darejevo hčerjo Sateiro (v Suzi). Določeni viri trdijo, da naj bi bila njegova ljubica tudi etiopska kraljica Kandako.

Ko so Aleksandra razglasili za faraona, je bil ključna oseba konjeniški častnik Hefajst, saj so Grki Ptaha enačili s Hefajstom, bogom ognja. Ob Hefajstovi smrti sta se vzbudila Aleksandrov bes in jeza, saj je bila to zanj neugodna napoved; kmalu zatem je namreč umrl. Aleksander je hotel postati drugi Ahil, zato se je ob Hefajstovi smrti odpovedal vsej pijači in jedači (Vir: Lorfels, 2009, str.136).

Slika 4: Aleksander Veliki in Roksana Baktrijska s sinom Aleksandrom IV. Makedonskim

(Vir:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roxana_with_Alexander_IV_Aegus_the_son_of_Alexander_the_Great.jpg)

V želji, da bi zapečatil zvezo z iranskim plemstvom, se je Aleksander odločil za simbolično poroko z Roksano, izjemno lepo princeso. Hkrati se je še nekaj njegovih tovarišev poročilo z baktrijskimi princesami. Tako je kralj Azije in Evrope sklenil zvezo z ujetnico, da bi mu dala otroka, ki bo ukazoval zmagovalcem.

Slika 5: Aleksandrova poroka z Darejevo hčerjo Sateiro

(Vir:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2f/The_weddings_at_Susa%2C_Alexander_to_Stateira_and_Hephaistion_to_Drypetis_%28late_19th_century_engraving%29.jpg)

Slika 6: Aleksandrova ljubezen

(Vir: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Romance_of_alexander.jpg)

3 POHODI IN BITKE

3.1 BITKA NA REKI GRANIK

Po smrti svojega očeta Filipa II. Makedonskega in utrditvi svojega položaja na zavzetih področjih se je Aleksander odpravil, da bi dokončal očetovo delo, in sicer osvojitve Male Azije. Leta 334 pr. n. št. je zbral vojsko 31.000 mož in jih s 160 trierami in mnogimi drugimi manjšimi trgovskimi ladjami prepeljal čez Jonsko morje, kjer se je nato izkrkal pri Helespontu (današnje Dardanele). Ko se je izkrkal, je perzijski imperij takoj proti njemu poslal vojsko štirih satrapov, ki so vodili Perzijce iz svojih satrapij (Mala Frigida, Lidija, Kapadokija in Frigija) in grške najemnike.

Vodje vojsk satrapij so predlagali strateški umik s taktiko požgane zemlje. Aleksandra bi lahko pripravili na umik, da bi raztegnil in izčrpal svoje zaloge ter s tem oslabil svojo vojsko, takrat pa bi ga napadli in premagali.

Vendar pa so se Perzijci odločili za frontalni spopad. Tako sta se obe vojski srečali na nasprotnih bregovih reke Granik, na mestu, kjer je reko prečkala cesta Abidos–Dascylium.

Z napadom grškega levega krila na perzijsko desno krilo se je začela bitka. Aleksandrovi vojski je uspelo prekoračiti reko, a Perzijci so se obranili in jih vrnili nazaj.

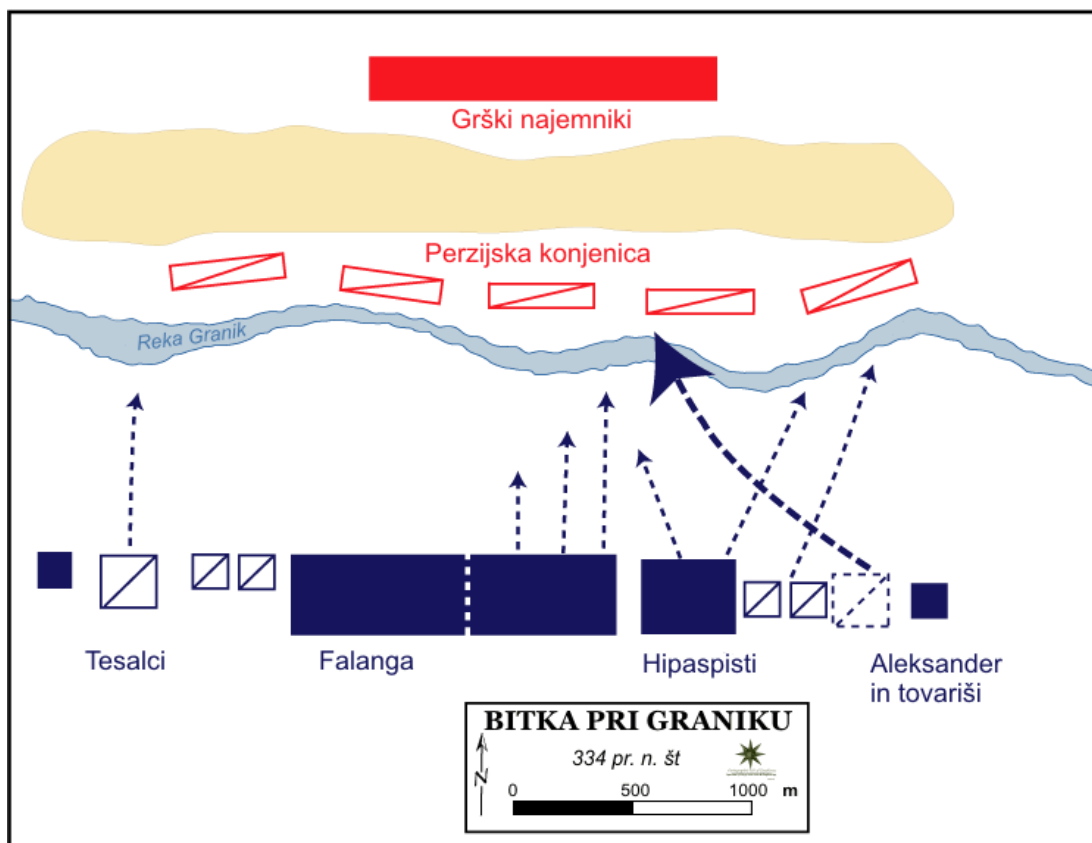
Po tem porazu je sam Aleksander prevzel poveljstvo težke konjenice (glavnina je bila tovariška konjenica) in udaril neposredno v perzijski center. Medtem ko je 7. in 8. lahka pehota napadla grške najemnike na skrajnem levem perzijskem krilu, je Aleksandru istočasno sledila makedonska falanga. Preostale enote prve linije so začele počasi napredovati.

Perzijska težka plemiška konjenica je izvedla protinapad na Aleksandrovo konjenico. Ubitih je bilo več visokih perzijskih plemičev; tudi Aleksander je skoraj padel. Proti perzijski konjenici je levo udarila makedonska konjenica, ki pa je bila hkrati pod napadom makedonske prve linije in se je začela umikati. S temi hkratnimi napadi je nastala vrzel v perzijskem razporedu in vanjo je vdrla makedonska pehota, ki je napadla šibko perzijsko pehoto.

Perzijska konjenica je, ko je videla prihod makedonske falange in bila hkrati pod napadom težke konjenice, zapustila bojišče. Zadnje je ostalo odprto bojišče proti grškim najemnikom, ki so jih obkolili, nato pa se je bojevanje prekinilo. Aleksander je njihove prošnje o pomilostitvi zavrnil in jih dal 18.000 pobiti na bojišču, preostalih 2.000 pa kot sužnje odvesti v rudnike.

V tej bitki je izgubil 85 konjenikov in 30 pehotnikov, medtem ko so ubili 1.000 perzijskih konjenikov in 18.000 grških najemnikov ter zajeli 2.000 Grkov.

S to makedonsko zmago je Aleksander vsem pokazal, da je bojevnik, vreden spoštovanja. S tem je osvobodil grška maloazijska mesta, in sicer severno od gorovja Tauros. Obdržal je satrapije in davke so morali plačevati njemu. S tem si je odprl pot za nadaljnja osvajanja (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Slika 7: Bitka pri Graniku
(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Bitka_pri_Graniku)

3.2 BITKA ZA OSVOJITEV OBAL MALE AZIJE

Po zmagi na reki Granik in povečanju ozemlja se je Aleksandru odprla pot v notranjost Male Azije, a je vseeno deloval premišljeno in se odločil, da bo najprej zavzel obmorska mesta. Bal se je namreč močnega perzijskega ladjevja, ki bi lahko napadlo njegove oskrbovalne ladje.

Aleksander je pohod ob obalah nadaljeval pozimi leta 334 pr. n. št. Vsa pristaniška mesta, razen Mileta in Halikarnasa, je Aleksander osvojil takoj. Sorazmerno hitro je osvojil še mesto Milet.

Mesto Halikarnas, mesto z enim od svetovnih čudes – grobnico satrapa Mavzola II. (vladal: 377–353 pr. n. št.) –, pa se je zagrizeno upiralo in trdnjava je padla šele spomladi leta 333 pr. n. št. Aleksander se je v osvojenih mestih izmikal uporabi nasilnih metod in nastavljal demokratično vlado.

Naslednjo zimo se je s svojo vojsko umaknil v Gordij, kjer je nameraval prezimiti. Tu je videl znameniti voz, privezan na oje z drenovim lubjem. Po legendi naj bi tisti, ki bi razvozlal ta voz, postal kralj vesoljnega sveta. Po eni zgodbi naj bi Aleksander voz razvozlal tako, da ga je presekal z mečem, po drugi pa naj bi iz ojesa izlekel klin (pregelj), s katerim je bil pritrjen ojesni jermen, in tako ločil oje od voza (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Vir: H. Atlas of A. Greece, 1996

Slika 8: Veličastni vhod v perzijsko palačo

(Vir:

http://4d.ircr.info/gradivo/Zgodovina_anticne_Grcije_Rima/grki/1024/grsko_perzijske_vojne/index.html)

3.3 BITKA PRI ISU

Aleksander je spomladi leta 333 pr. n. št. odpotoval iz Gordija proti jugu, da osvoji vsa nasprotnikova pomorska oporišča. S svojo vojsko je krenil v Kilikijo, naproti pa mu je prišel sam Veliki kralj, Darej III., s svojo vojsko. Obe vojski sta bili približno enakoštevilčni, a nekateri viri navajajo, da naj bi imel Darej na voljo od 300.000 do 600.000 mož, vendar pa je ta številka pretirana – vanjo so najbrž všteti tudi spremljevalci vojakov in družine vojakov.

Vojski sta se srečali v začetku novembra 333 pr. n. št. pri Isu, na ravnini med morjem in gorami, ki jo prečka reka Pinar, in sicer Makedonci na južnem bregu, Perzijci pa na severnem. Aleksander je začel napad, in sicer je z desnim krilom prečkal Pinar in napadel nasprotnikovo krilo. Nekoliko kasneje je Darej s svojim desnim krilom napadel levo krilo makedonske vojske. Čeprav sta oba nasprotnika imela možnost napasti bok, pa je to storil le Aleksander na desnem krilu, s čimer se je začela premoč Makedoncev. Darej se je zbal poraza in je pobegnil z bojišča. Na bojišču je pustil znamenja oblasti: kraljevski plašč, lok in bojni voz.

Po končanem boju naj bi na bojišču obležalo kar 110.000 žrtev, večina iz spremstva vojske. Aleksandrovi vojaki so ujeli Darejevo mater, ženo in dve še neporočeni hčeri. Čeprav so bile ujetnice zelo lepe, in kakor jim je Aleksander v šali dejal, muka za oči, se jih nihče ni smel niti dotakniti. Živele so v posebnem, udobnem šotoru, stran od vojaškega vrveža, z njimi pa so ravnali po kraljevsko. Makedonci so zasegli tudi velike količine zakladov (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Slika 9: Aleksander v bitki pri Isu

(Vir: <http://www.vestinet.rs/pogledi/alternativna-istorija-da-li-je-isus-kao-i-mnogi-mocni-ljudi-bio-hibrid-vanzemaljca-i-coveka>)

3.4 ZASEDBA FENICIJE IN EGIPTA

Vsa feničanska mesta je po usodnem porazu Perzijcev podjarmil Aleksander, razen mesta Tir, ki je imelo strateško otoško lego in je bilo zaradi tega težko osvojljivo. Med sedemmesečnim obleganjem z začetkom januarja 332 pr. n. št. je Aleksandrova vojska zgradila nasip od kopnega do otoka, in tako je nastal polotok. Zmaga je bila dobljena na nenavaden način. In sicer je na zadnji, trideseti dan v mesecu vedež Aristandros žrtvoval žival in na podlagi te trdil, da bo Tir osvojen že tisti mesec. Aleksander je sprva branilce napadal z manjšimi enotami, da bi jih izčrpaval. Ko pa je vedež Aristandros napovedal zmago, so se vojaki smejali, saj so vedeli, da je zadnji dan v mesecu in je napoved nemogoča. Aleksander je, da bi ubranil čast vedeža, izdal ukaz, da je tedaj šele sedemindvajseti dan v mesecu. Nato je spremenil taktiko in izvedel napad z okrepljenimi enotami. Zaradi pozitivnega poteka borbe so se na bojišče in v boj prostovoljno vključili tudi mnogi drugi Makedonci. Tako se je vedeževa napoved uresničila in so še isti dan zavzeli Tir. Med borbo je večina prebivalcev umrla, žive pa so prodali za sužnje.

Še istega leta je Aleksander po dvomesečnem obleganju osvojil Gazo. Uporne branilce je prav tako prodal za sužnje. Mesta, ki so se predala brez boja, je bogato nagradil.

Egipčani so pričakovali Aleksandra kot njihovega osvoboditelja, zato je jeseni leta 332 pr. n. št. njegova vojska preprosto vkorakala v Egipt in brez boja zasedla prestolnico Memfis. Izkazovali so mu velike časti. Aleksander je kljub temu poskrbel za utrditev svoje oblasti in dal na ustju najzahodnejšega Nilovega rokava zgraditi mesto Aleksandrijo.

Z osvojitvijo Fenicije in Egipta si je Aleksander podjarmil celotno azijsko obalo od Helesponta do Nila. Z osvojitvijo obal si je ustvaril pogoje za nadaljevanje osvajanj v notranjosti Azije in tako je ob koncu leta 332 pr.n.št. perzijska mornarica v Sredozemlju prenehala obstajati (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

3.5 BITKA PRI GAVGAMELAH

Spomladi leta 331 pr. n. št. je Aleksander nadaljeval pohod in krenil preko Tira v Mezopotamijo. Njegovi vojski je nekoliko primanjkovalo moči zaradi namestitve vojaških posadk v osvojenih mestih, zato so jo okrepile enote, ki so prispele iz Grčije in Makedonije. Avgusta je Aleksander z močnejšo vojsko prečkal Evfrat in Tigris. Pri Gavgamelah, blizu Niniv, sta se v začetku oktobra srečali Aleksandrova in Darejeva vojska. Z okrepitvami vred je Aleksandrova vojska štela 40.000 pehotnikov in 7.000 konjenikov, Darejeva pa 200.000 pehotnikov in 45.000 konjenikov ter je imela 200 bojnih voz s kosami na kolesih.

V napad so Perzijci najprej poslali bojne vozove, ki naj bi v makedonski falangi povzročili zmedo, vendar so se jih Makedonci lotili s sijajno taktiko. Falanga se je postavila v obliko narobe obrnjene podkve, saj je proti njej drvel bojni voz. Vojaki, ki so bili ob strani, so svoje sulice obrnili proti bojnemu vozu, vojaki, ki so bili v notranjosti, pa so imeli sulice obrnjene navzgor. Potem ko je voz zapeljal v notranjost, so tisti vojaki, ki so bili v notranjosti, sulice obrnili proti vozu, konj pa se je seveda ustavil. Z vozu so potegnili voznika in ga ubili. Konjenica na makedonskem boku je jezdila vzporedno s fronto navzven, falange pa so nadaljevale napad. Perzijska konjenica je odjezdila vzporedno s fronto navzven, saj je mislila, da hoče Aleksander s konjenico obkoliti perzijsko vojsko. Nastala je vrzel med perzijsko konjenico in »nesmrtniki«, elitnimi perzijskimi pehotniki. Aleksander, ki je poveljeval konjenici, se je pod kotom 45 stopinj zaril v tisto vrzel in nehal jezdit vzporedno s fronto. Da pa konjenica tega ne bi preprečila, je imel Aleksander za konjenico lahko pehoto, torej pračarje, lokostrelce, metalce kopij ipd., s katerimi je napadel konjenico in jo porazil. Konjenice ni bilo več, zato je Aleksander presenetil »nesmrtnike«, ki so se nato razbežali. Darej III. je, ko je zaslutil poraz, znova pobegnil z bojišča. Ko je videl, da hopitli na levem boku izgubljajo, se je Aleksander hotel pognati za njimi. Napadel je s konjenico in zmagal. Čeprav je ta podatek malo verjeten, naj bi na bojišču obležalo okoli 40.000 Perzijcev in le 500 Makedoncev. Makedonci so zasegli tudi zakladnico s 4.000 talenti srebra (od 75 do 100 ton).

Perzijski kralj Darej III. se je po zanj zelo bolečem porazu umaknil v Ekbatano, Aleksander pa je nadaljeval pohod proti Babilonu, ki ga je nato osvojil brez boja. Aleksander si je pridobil nekaj simpatij pri Perzijcih, saj je v zahvalo žrtvoval največjemu babilonskemu bogu, Belu Marduku. Še pred koncem leta je Aleksander vkorakal v Suzo, kjer je zasegel nepojmljive zaklade: od 40.000 do 50.000 talentov (1.000 do 1.250 ton) zlata in še 9.000 talentov (225 ton) darikov – Darejevih zlatnikov (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

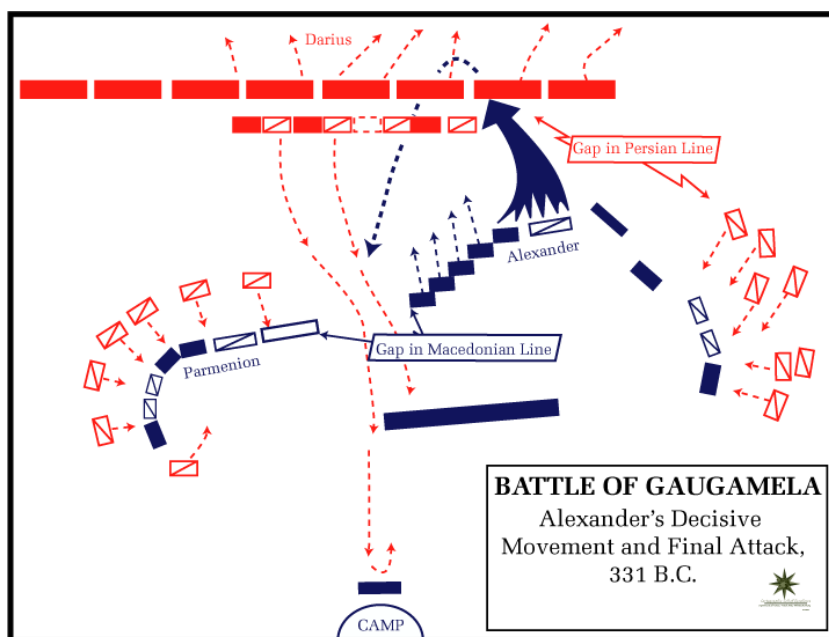

Slika 10: Darej Veliki

(Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ahemenidsko_cesarstvo)

Slika 11: Pohod Aleksandra Makedonskega v vzhodni svet
(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki)

Slika 12: Bitka pri Gavgamelah
(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Gaugamela)

3.6 OSVOJITEV PERZEPOLISA

Januarja 330 pr. n. št., ko je Aleksander svojo vojsko popeljal iz vročih puščav v mrzle gore, je njegov pohod oviralo okoli 700 konjenikov in 30.000 perzijskih pehotnikov, ki so osvajalce napadali v soteski, imenovani Perzijska vrata (Tang-i Khas). Aleksandrovi vojski ni uspel prodor, zato so oviro v hribih po kozjih poteh obšli in prišli pred Perzepolis, središče perzijskega imperija, ter ga zavzeli. Vojaki so ugrabili ženske in z njimi ravnali kot s sužnjami ter pobili vse moške. Nato so začeli pleniti po hišah, kjer so si vojaki nagražili zlata, srebra, škrleta in oblek. Aleksander si je prilastil ogromen kraljev zaklad: 120.000 talentov (3.000 ton) zlata in 9.000 (225 ton) darikov. V Suzo naj bi ta zaklad tovorilo kar 10.000 muljih dvovpreg in 5.000 kamel. Aleksander je s svojo vojsko tri mesece bival v Perzepolisu, da bi si vojska odpočila, na koncu pa se je odločil maja mesto porušiti in zažgati; to dejanje naj bi bilo povračilo za Kserkov požig Aten (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

3.7 POHOD V INDIJO IN BITKA S POROSOM

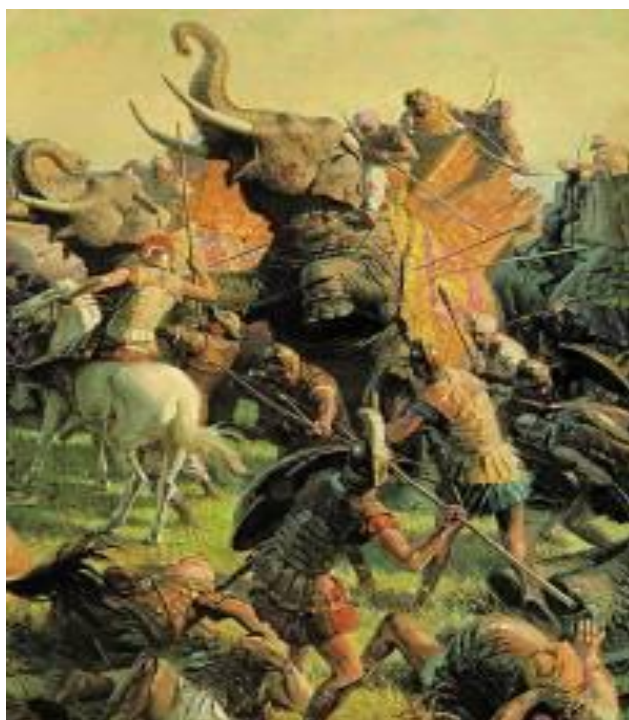
Aleksander je za pohod zbral vojsko, ki je štela 40.000 mož. Ta pa je bila od tiste, ki se je sedem let prej izkrcala v Mali Aziji, drugačna, saj so bili v njej poleg Makedoncev in Grkov še Perzijci, Skiti in konjeniki, nanovačeni v Baktriji, Sogdiani, Araheziji in Parapamisadi.

Vojska je krenila proti Indiji spomladi leta 327 pr. n. št. Na pot je odšla v dveh delih, in sicer naj bi vsak del pokoril določen del ozemlja, nato pa bi se združila pri Indu v kraju Aorn (Pir Sar). Med pohodom so na svojo stran pridobil lokalnega kralja Taksila. Združena vojska je leto kasneje prekoračila Ind, naslednji cilj, ki si ga je zadala, pa je bil prekoračitev reke Hidaspa (Jihlam), vendar pa jih je tam pričakal Poros, indijski kralj, s svojo vojsko.

Poros je svojo vojsko razvrstil vzdolž reke in čakal, da bi jo nasprotnik prečkal. Aleksander je vedel, da prečkanje te 900 metrov široke reke ne bi bila najboljša poteza, a je nasprotnika zavajal z lažnimi napadi, nato pa je v nevihtni noči 30 kilometrov severneje s 5.000 konjeniki in 6.000 pehotniki prečkal reko. V trenutku, ko je Poros izvedel, kaj je storil Aleksander, je nadenj poslal svojega sina s 120 bojnimi vozovi in 2.000 konjeniki, vendar je Aleksander nasprotniku hitro prizadejal zelo hude izgube. Porosu se je dozdevalo, da je reko prekoračil sam Aleksander, zato je nadenj poslal 4.000 konjenikov, 300 bojnih vozov, 200 slonov in 30.000 pehotnikov, pri čemer je konjenico postavil na krila, slone pa v center pred pehoto. Ko sta se vojski spopadli na obrežju reke, se je izkazalo, da so bojni vozovi proti okretnim lokostrelcem na konjih brez moči. Aleksander je vojsko razdelil na dva dela, saj se je ustrašil slonov, in vsak izmed njiju je udaril nasprotnikovo krilo. Indijski vojaki, ki so bili na krilih, so se začeli pod pritiskom umikati za slone. Po tem dejanju se je bitka odvijala v velikem neredu. Sam Poros je z največjim slonom krenil v boj. Sloni so nasprotnike teptali, jih z rilci metali v zrak ali pa jih prebadali z

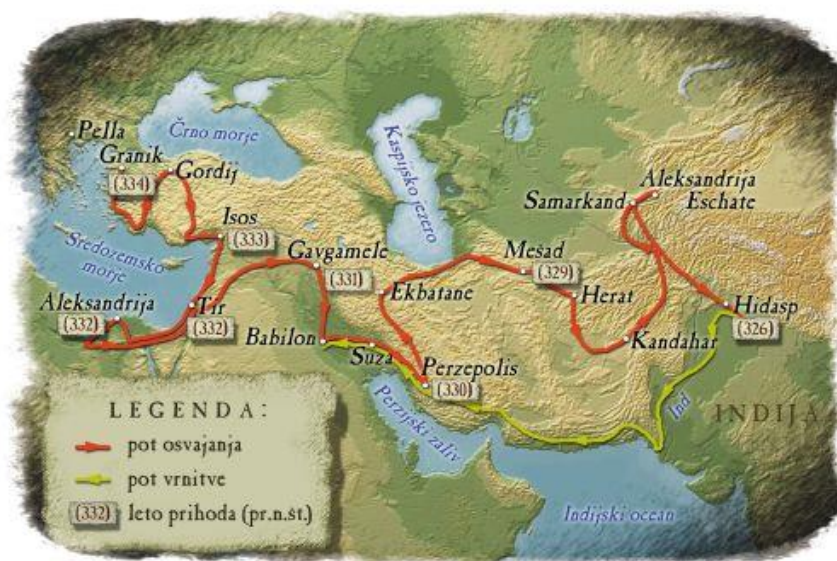
okli. Aleksandrova vojska pa je s puščicami pobijala goniče slonov in lokostrelce na slonih. Sloni, ki so ostali brez goničev, so se začeli umikati, saj so postali panični. S tem so začeli teptati svojo pehoto. Aleksandrova vojska je po umiku slonov zmedeno pehoto napadla in razbila.

Na bojišču je obležalo 20.000 Indijcev in nekaj sto Aleksandrovih vojakov; tam so padli oba Porosova sinova, poveljniki slonov in vozov ter vsi generali Porosove vojske. Na bojišču so med drugimi našli tudi ranjenega Porosa, ki je bil preboden s številnimi puščicami. Aleksander je videl daleč najmočnejšega moža na bojišču, ki je bil visok 220 centimetrov in je med bojem lučal kopja kot katapult. Nekateri trdijo, da je v Porosu videl sebi enakega vojskovodjo, zato naj bi se ga usmilil in mu pustil civilno oblast v njegovem kraljestvu, vendar je bolj verjetna trditev, da Aleksander ni imel več ne volje ne moči, da bi v celoti osvojil Porosovo kraljestvo (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Slika 13: Bitka s Porosom, v kateri so uporabili tudi slone.

(Vir: <http://www.joker.si/article.php?rubrika=1&articleid=458&page=5>)

Slika 14: Pot osvajanja Aleksandrove vojske

(Vir: <http://www.joker.si/article.php?rubrika=1&articleid=458&page=5>)

3.8 OSVOJITEV POKRAJIN OB INDU

Preden je Aleksander s svojo vojsko odrinil ob reki Hidas, se je odločil, da bo postavil Nikajo in Bukefalijo (dve mesti). Bukefalijo je posvetil svojemu konju Bukefalu, ki je tam poginil od starosti, Nikajo pa je posvetil zmagi.

Čeprav je izvedel, da mora prečkati 5,5 kilometra širok Ganges ter se spopasti z vojsko, ki naj bi štela 80.000 konjenikov, 200.000 pehotnikov, 8.000 bojnih voz in 6.000 bojnih slonov, je Aleksander sklenil nadaljevati pohod. Aleksandrova vojska je po prejemu okrepitev štela skupaj s spremstvom okoli 120.000 mož, zato so se izčrpani vojaki odločno uprli, saj jim je bilo dovolj osvajalnih pohodov. Tako je Aleksander sklenil, da se bodo vrnili domov. Vojaki so bili zelo navdušeni nad njegovim dejanjem. Pred odhodom je dal Aleksander postaviti dvanajst orjaških oltarjev, ki stojijo na najvzhodnejši točki, ki jo je dosegel.

Da se je lahko spustil po Hidaspu, je dal zgraditi okoli 1.000 plovil, med njimi tudi 80 ladij za 30 veslačev. Zaradi brzic in vrtincev je bila plovba mestoma nevarna. Ljudstva, ki so živela ob reki, so bila zgrožena zaradi množice vojakov, vendar se nekatera med njimi niso hotela predati brez boja. Najbolj bojovito ljudstvo je bilo ljudstvo Malijcev. Njihovo ozemlje je dal Aleksander obkoluti, nato obroč skrčiti in pri tem pobiti vse moške. Aleksander je bil pri obleganju enega izmed mest hudo ranjen s puščico in je več dni nihal med življenjem in smrtjo. Malijci so po pobojih poslali k Aleksandru odposlance, ki so ponudili vdajo. Njegovemu zgledu so sledili Oksidrahi. S tem je bilo osvojeno območje ob srednjem toku Inda.

Del vojske se je pod Kratrovim poveljstvom odpravil skozi Arahozijo in Drangiano z nalogo, da prispe v Karmanijo, kjer naj bi se nato srečali z Aleksandrovim delom vojske približno 500 kilometrov pred delto Inda.

Preostali del vojske je januarja 325 pr. n. št. prispel do Indove delte in se utaboril v mestu Patala (Hydebarad). Aleksander je po pol leta odmora spet razdelil vojsko, in sicer se je avgusta sam z glavnino odpravil po kopnem v bližini obal, septembra pa mu je po morju sledil Nearh (360–312 pr. n. št.). Za tisti del vojske, ki mu je sledil po morju, naj bi na kopnem postavljali postojanke. Drugi del vojske, ki se je opravil na zahod po kopnem, pa je doživel pravi pekel: redki prebivalci teh krajev so bili revni – živeli so le od ovčereje –, tako da je vojska v vročini trpela še lakoto in žejo, vsemu temu pa so se pridružile še bolezni. Aleksander je izgubil tri četrtine svoje vojske v negostoljubni Gedroziji (Beludžistan), šele v Karmaniji, kjer jih je pričakal Krater, so dobili zadostne količine hrane in pijače. Aleksander in njegova vojska so skozi Karmanijo potovali v neizmernem izobilju. Aleksander je potoval na velikem odru, ki ga je vleklo osem konj, na njem pa se je s prijatelji veselo gostil. Vojaki so ves čas pohoda popivali, saj so imeli ob poti razporejene kadi in vrče z vinom, vojsko pa sta spremljala godba piščali in flavte ter ples žensk.

Nearh je imel velike težave pri oskrbi svojega dela vojske, vse dokler niso prispeli do Hormozije (Hormuz). Od tod je bila njegova pot lažja, saj je bila perzijska stran zaliva obljudena, Nearh pa je plul vse do Suze (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

4 VRNITEV V PERZIJO

Po šestih letih se je Aleksander vrnil v srce svojega imperija, kjer je ugotovil, da je kraljestvo postalo neurejeno. Nekateri njegovi uslužbenci so že mislili, da je mrtev, zato niso opravljali nalog, kot so se dogovorili, in Aleksander si je zadal nalogo, da bo naredil red. Medijec Barialsas se je razglasil za kralja Perzijcev in Medijcev, zato ga je dal Aleksander ubiti, prav tako pa je na smrt obsodil generale Kleandra, Sitalka in Heraklona, saj naj bi ropali templje in posiljevali medijske plemkinje. Ker se je upravnik zakladnice in financ, Makedonec Harpal, ustrašil Aleksandrove jeze, je s 5.000 talenti zbežal v Grčijo. Ostal naj bi edini, ki ni bil kaznovan. Po kraljestvu se je začel širiti strah pred kraljem zaradi njegove neizprososti. Januarja 324 pr. n. št., ko je Aleksander v Pasargadahu obiskal Kirov grob, je ugotovil, da je ta oskrunjen, skrunilca pa je, čeprav je bil Makedonec iz Pele, dal usmrtiti.

V Suzo je prispel še istega meseca. S tem je bil uradno sklenjen veliki vojaški pohod, ki se je začel v Mali Aziji pred skoraj desetimi leti. Pohod je sklenil z najsijajnejšimi slovesnostmi. Med te je sodilo tudi tekmovanje v pitju čistega vina, kjer je zmagal neki Promahos, ki je spil 4 majolike (13 litrov) vina, 3 dni kasneje pa umrl. Vrhunec praznovanja je bila svatba 10.000 Makedoncev s Perzijkami, kjer se je Aleksander poročil z Darejevo hčerjo Stateiro in Artakserksesovo hčerjo Parisatido.

Spomladi leta 324 pr. n. št. je Aleksander začel prenovo vojske. 30.000 mladih Perzijcev, ki so jih po makedonskih metodah vzgajali od takrat, ko je osvojil Perzijo, je začel uvajati v falango, vse več perzijskih plemičev pa je sprejemal v konjenico. Grški vojaki so vse to mirno sprejemali, nato pa so videli razglas v Opidi, v katerem je Aleksander odpustil in poslal domov 10.000 veteranov, zato so se počutili izdane in so se glasno uprli. Jokajoč so postopali okoli Aleksandrovega šotora, vendar jih iz jeze ni hotel sprejeti. Po treh dneh jih je končno uslišal in jih s solznimi očmi sprejel, jim razložil, zakaj jih odpošilja, ter jih bogato obdaril in poslal domov.

Poleti leta 324 pr. n. št., ko je iz Opide odpotoval v Ekbatano, da bi uredil zadeve v Mediji, je umrl njegov zvesti prijatelj Hefajstion. Aleksander je bil neizmerno žalosten. Vsem konjem je dal pristriči grive, prepovedal je kakršnokoli godbo v taboru, zdravnika pa je dal križati. Na vojnem pohodu nad nepokorne Kosajce v Luristanu je dal poklati vse za orožje sposobne moške samo zato, da bi omilil svojo žalost.

Za umrlega Hefajstiona je Aleksander dal postaviti tudi nagrobnik, ki je bil vreden 10.000 talentov.

Nato se je spomladi leta 323 pr. n. št. iz Ekbatane odpravil v Babilon in se posvetil državniškemu poslu. Vsem državam, ki so bile v obsegu helenske zveze, je bil izdan odlok, v katerem je Aleksander zahteval, naj se vrnejo vsi politični begunci, ki so

zapustili grške države v zadnjih dvanajstih letih, pri čemer jim mora biti vrnjeno njihovo imetje. Domov naj bi se po tem odloku vrnilo več kot 100.000 beguncev. Vendar pa je ta odlok posegel v avtonomijo grških držav, saj je bil v nasprotju z določili Korintske pogodbe, Aleksander pa je z njim le še potrdil moč svetovnega vladarja in svoje despotske težnje. V grških državah se je zaradi tega povečalo sovražstvo do Makedoncev, zato so se začeli nemiri.

Za nemire v Grčiji se Aleksander ni zmenil, saj mu Grčija in Makedonija nista pomenili veliko, le toliko, kolikor sta prispevali mladih moških, da jih je lahko poročal s Perzijkami. Aleksander se je tudi zavedal, da središče imperija ne more biti nobena pokrajina, temveč da mu lahko vlada le vladar.

V Babilonu so Aleksandra obiskali odposlanci ljudstev, ki si jih še ni podjarmil: Kartažani, Libijci, Etiopijci, Lukanci, Etruščani, Iberci in Kelti ter Rimljani (kar sicer ni dokazano).

Aleksandra je to spodbudilo k snovanju novih vojaških pohodov. Načrtoval je, da bi obplul Arabski polotok in osvojil njegove obale ter s tem dobil nadzor nad trgovanjem z Indijo. Ta del pohoda je nameraval zaključiti v Egiptu, nato pa ga nadaljevati ob obalah Severne Afrike vse do Gibraltarja. Za začetek pohoda je bil določen 8. junij.

BITKA	SOVRAŽNA VOJSKA	ALEKSANDROVA VOJSKA
pri Graniku	19.000	115
pri Issu	85.000	350
pri Gavgamelah	40.000	500
s Porosom	20.000	700
SKUPAJ	164.000	1.655

Tabela 1: Število žrtev Aleksandrovih pohodov
(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki)

LETO PR. N. ŠT.	DOGODKI
359	Filip II. zasede prestol
356	rojstvo Aleksandra Velikega
336	Filip II. ubit
335	pohod v S Makedonijo in utrditev oblasti v Grčiji
335–334	priprave na vojno
334	osvojitev Male Azije
332	obleganje Egipta in Fenicija
331	prodor v notranjost Azije
330	osvojitev Perzepolisa
324	prenova Aleksandrove vojske
323	Aleksander Veliki umre

Tabela 2: Pregled Aleksandrovega življenja
 (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki)

5 ALEKSANDROVA SMRT

Ker je Aleksander nenadoma zbolel za malarijo in se mu stanje ni izboljšalo, so odhod odprave prestavili. Čeprav je bilo njegovo zdravstveno stanje vsak dan slabše, je vseeno sprejemal poročila svojih poveljnikov in opravljal daritve. Po nekaj dneh ni mogel več govoriti, saj je bil zelo slaboten, vendar pa se je trudil v postelji sedeti pokončno. Njegovi in makedonski generali so na silo vdrli k njemu in z glasnimi kriki stopali mimo njegove postelje. Aleksander je utrujen omahnil na postelji; ko je zadnji izmed njih odšel iz sobe, je 10. junija 323 pr. n. št. umrl v Babilonu. Začele so se širiti govorice o zastrupitvi, vendar je bil vzrok smrti verjetno naraven. Po perzijski šegi je bilo razglašeno splošno žalovanje za Aleksandrom, in sicer po vsem kraljestvu. Delati so začeli mrliški voz, saj so hoteli prepeljati njegove posmrtno ostanke v nekdanjo makedonsko prestolnico Ajge, vendar je bil zaradi Ptolomajeve prevare na koncu pokopan v Aleksandriji (<http://www2.arnes.si/~omislinjamb/spletne/matic/aleksandrova%20smrt.htm>).

Regent cesarstva je postal Perdikas, saj Aleksander ni določil odraslega naslednika – imel je le prizadetega polbrata. Ozemlje so si poskušali razdeliti njegovi generali (diadohi), ki bi postali nekakšni satrapi. Vendar pa se o tem niso mogli dogovoriti, zato so se za njegovo dediščino spopadli, in tako je po številnih borbah država razpadla na tri večje dele:

Makedonijo in Grčijo dobi Antigon oziroma njegovi potomci Antigonidi. V državi vladajo nenehne napetosti, saj si grške države skušajo vrniti neodvisnost.

Ptolemaj in Ptolemajci zavladajo Egiptu (glavno mesto Aleksandrija).

Selevk in njegovi nasledniki Selevkidi dobijo največji, azijski del – ozemlje od Helesponta v Mali Aziji do Inda. Glavno mesto je Selevkeja ob Tigrisu, pozneje pa Antiohija ob Orontu. Od tega dela se kmalu odcepijo Indijci in Parti.

Obdobje, ki je dobilo ime helenizem, saj se grški jezik in kultura razmahneta čez velik del tedaj znanega sveta, je obdobje velikih sprememb glede na nekdanji način življenja v mestnih državah. Polis nadomestijo velikanske večetnične države, v katerih nastanejo prva velemesta tedanjega časa, kot sta Selevkeja in Antiohija, ki sta imeli najverjetneje več kot pol milijona prebivalcev. Vsem trem državam je skupen do tedaj Grkom tuj vladarski kult (http://sl.wikipedia.org/wiki/Anti%C4%8Dna_Gr%C4%8Dija).

6 POMEN ALEKSANDROVE DRŽAVE

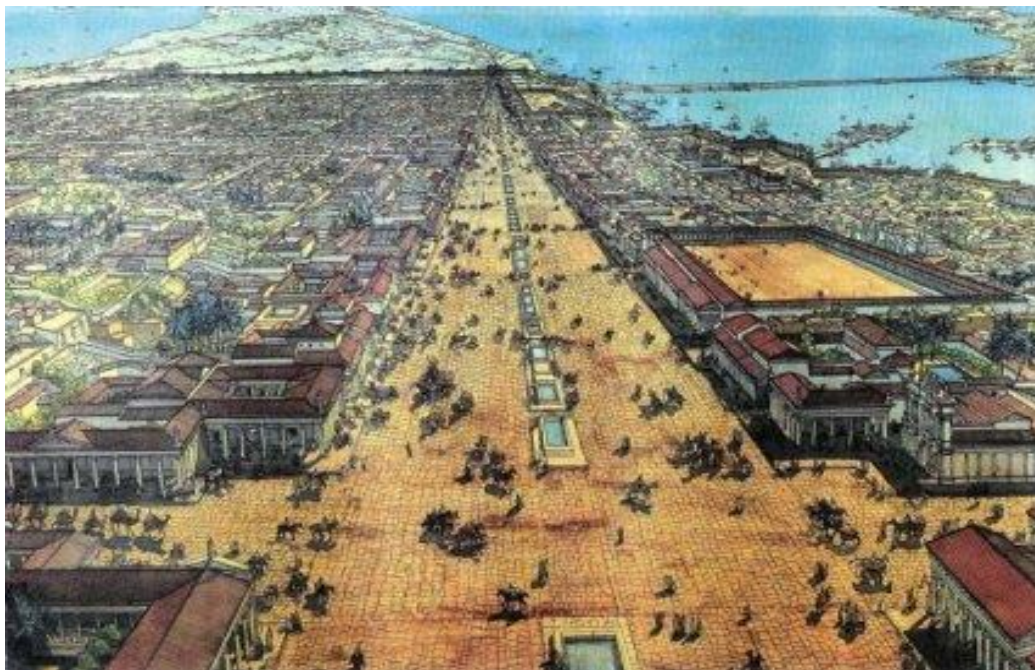
Država, ki jo je ustvaril Aleksander, je v veliko stvareh spremenila svet. Ogromna država, ki je segala od Sredozemlja do Indije, in enotna valuta, ki je temeljila na srebru, sta nudili ogromne možnosti za razvoj trgovine. Na osvojenem ozemlju so začela nastajati nova grška mesta. Aleksander je ustanovil 17 mest z imenom Aleksandrija, v katera so prihajali naseljenci iz najrazličnejših delov matične Grčije. Dotok novih naseljencev se je stalno povečeval, ker so bile na vzhodu boljše možnosti za trgovino. Z mesti se ni širila samo predstava o mestnem življenju, ampak tudi grški jezik in kultura, ki je prodrla celo v Indijo, kjer so indijski arhitekti začeli upoštevati grške sloge in po grškem vzoru načrtovali mesta. Grščina je na vzhodu izpodrinila aramejščino in postala svetovni jezik.

Osvajanja so imela velik pomen za znanost. V Aleksandrovem spremstvu so bili geografi in znanstveniki, ki so zapisovali in proučevali odkritja ter svoje izsledke pošiljali v Grčijo. Močno sta se razvila geografija in poznavanje rastlinskega sveta. Nearhovo potovanje po Perzijskem zalivu in njegov natančen opis vegetacije sta služila kasnejšim učenjakom za klasifikacijo rastlinskega sveta. V tem času so po Aleksandrovem naročilu prvič raziskali, zakaj poplavlja Nil. Velika država pa ni omogočila samo širjenja grškega vpliva na Vzhod, temveč so Grki tudi marsikaj prevzeli od njega; med drugim so ideje vzhodnih religij vplivale na Grke in preko njih na Rimljane (http://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki).

Slika 15: Aleksandrija

(Vir: http://www.o-4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/helenizem.html)

Slika 16: Aleksandrija

(Vir: http://www.o-4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/helenizem.html)

7 ZNAČILNOSTI ANTIČNEGA VOJSKOVANJA

Že v prazgodovini so vojne potekale zaradi pridobitve osebne svobode in naprednejšega, mogoče prijaznejšega političnega reda; vojaki, ki so se borili za lastno svobodo, so imeli večjo moč in voljo za borbe, in tako so bili tudi v psihični premoči.

Enako je bilo v antiki. Grška vojska je bila v nasprotju s perzijsko vojsko bolj homogena in bolje opremljena. Po večini so perzijsko vojsko sestavljali ljudje iz vojnih plenov – tisti, ki jih Perziji med svojimi zavzemanji niso pobili. Ti so bili tudi slabše opremljeni, saj so imeli le loke in krajše sulice, medtem ko so bili grški vojaki opremljeni s ščiti, meči in dolgimi sulicami. Grki so bili v prednosti zaradi organiziranosti vojske in bolj tehnično podkovanega poveljevanja ter dobrega poznavanja ozemlja. Zaradi boljše notranje urejenosti vojske in vladanja so lažje utrdili svobodo in dobili možnost, da tudi nižji sloji lahko soupravljajo državo.

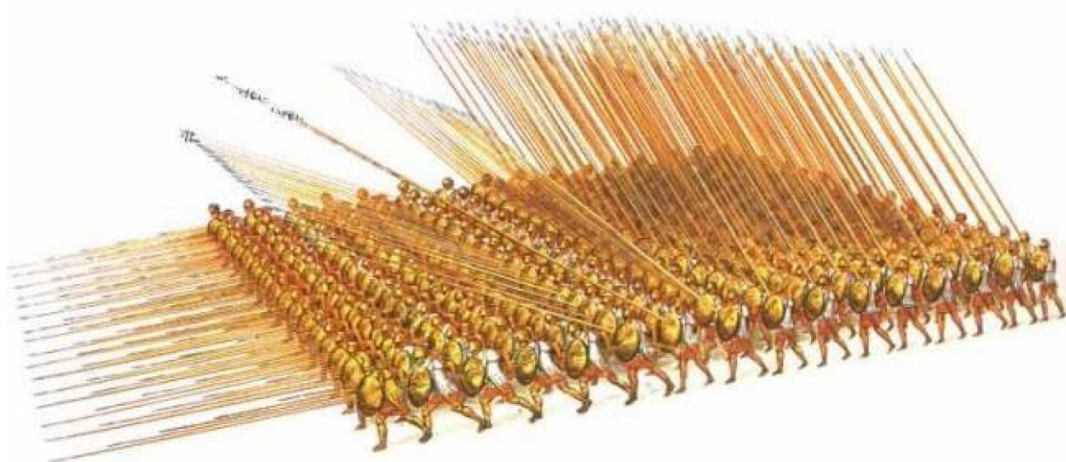
Aleksandrova vojska je pustila za sabo naselbine Grkov. Iz zapisov je razvidno, da naj bi Aleksander Veliki svojim vojakom kot nagrado za vojskovanje na osvojenem teritoriju podaril precej zemlje, vojaki pa so se v teh kolonijah poročili in postali del lokalne kulture.

Na spletni strani Wikipedije (http://sl.wikipedia.org/wiki/Makedonska_falanga) je zapisano: Makedonska falanga, elitna taktična pehotna vojaška enota, ki jo je razvil Filip II. Makedonski in uporabljal njegov sin Aleksander Veliki v vojni proti Perzijskemu cesarstvu in bitkah z drugimi armadami. Falanga je bila v celotnem helenističnem obdobju dominantna vojaška enota, čeprav se je vojskovanje kasneje pretvorilo v časovno bolj raztegnjene operacije, v katere so bila vključena tudi obleganja in vojskovanje na morju. Falango je izpodrinila rimska legija.

Falangisti so bili profesionalni vojaki in eni od prvih, ki so opravili vojaški dril. Usposobljenost jim je omogočala zapleteno in spretno manevriranje, ki je daleč presegalo sposobnosti takratnih armad. Falangisti so se bojevali v strnjeni pravokotni formaciji, običajno globoki osem vrst. Na čelu vsake kolone je bil njen poveljnik, v sredini pa njegov namestnik. Zadnje vrste falange so se zato po potrebi brez težav pomaknile na krila in razširile čelo fronte. Primarno orožje falangistov je bila sarisa, od 4 do 7 metrov dolgo kopje iz drenovega lesa z dvema konicama. Prednja konica je bila bojna, zadnja pa je služila za sidro ali protiutež. Sariso so med pohodom razstavili na dva dela in jo pred bitko sestavili. Tako dolgo orožje je bilo za boj od blizu neuporabno, strnjena formacija pa je zlahka zadrževala nasprotnika na večji razdalji. V boju so bila kopja prvih petih vrst falangistov spuščena, kopja zadnjih vrst pa dvignjena. Pomožno orožje je bil kratek meč.

Niti Filip niti Aleksander nista uporabljala falange za svoje glavno orožje. Z njo sta samo zadrževala prodiranje nasprotnika, dokler se ni njuna težka konjenica prebila skozi nasprotnikove vrste. Konjenica se je bojevala v klinasti formaciji in bila umeščena daleč na desnem krilu. Po preboju konjenice so se v boj vključili elitni pehotniki, hipaspisti, ki so bili tudi kraljeva osebna straža, za njimi pa falanga. Na levem krilu je bila običajno zavezniška konjenica, ki so jo novačili v Tesaliji. Njihova konjenica se je bojevala v romboidni formaciji in je imela predvsem obrambno vlogo.

V makedonski vojski so bile tudi druge enote: spopadniki, izvidniki in rezerva zavezniških hoplitov, lokostrelcev in artileristov. Falangisti so imeli zelo malo prtljage in samo enega služabnika na nekaj mož. To jim je omogočilo veliko pohodno hitrost, ki je ne morejo doseči niti sodobne armade. Nekatero armado so se Aleksandru vdale brez boja preprosto zato, ker so njegov prihod pričakovale šele nekaj dni kasneje. Falangisti so bili izurjeni tudi za kratke forsirane pohode (http://sl.wikipedia.org/wiki/Makedonska_falanga#/media/File:Macedonian_battle_for_mation-en.svg).

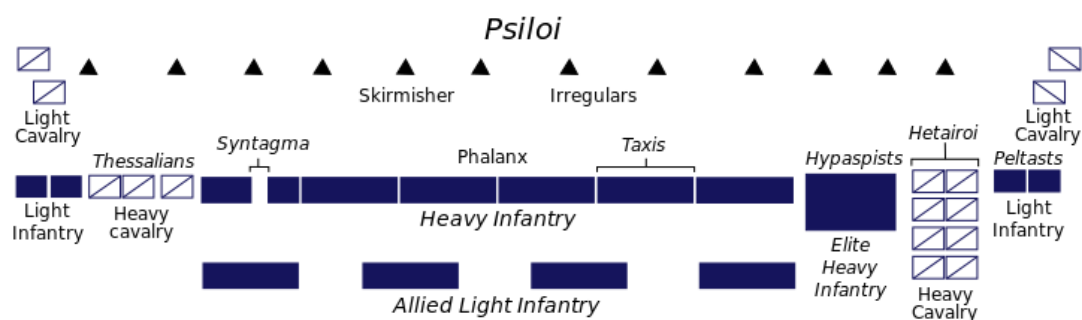

Slika 17: Makedonska falanga

(Vir: http://www.o-4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/falanga_mak.html)

Direction of attack

MACEDONIAN BATTLE FORMATION

Under Philip II and Alexander the Great

Slika 18: Makedonska bojna formacija

(Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Makedonska_falanga#/media/File:Macedonian_battle_formation-en.svg)

Slika 19: Sestava Aleksandrove vojske ob začetku pohoda
(Vir: http://www.dijaski.net/gradivo/zgo_ref_aleksander_veliki_10?r=1)

8 ZAKLJUČEK

Aleksander III. Veliki je kljub kratki vojaški karieri temeljito spremenil tok zgodovine in imel za tisti čas nemalo sodobnih zamisli. Poleg tega je v svojih letih vojskovanja osvojil zelo veliko ozemlje. Iz dejstev, ki nam jih podaja zgodovina, je razvidno, da je bil Aleksander Makedonski (Veliki) res eden od večjih vojskovodjih vseh časov in je v tistem času naredil zelo veliko za Grčijo in Evropo. Poleg posodobitve falange (v plačano vojsko) je izvajal vsakodnevne posodobitve vojskovanja. Bil je človek, ki je na vsakem osvojenem območju še vedno pustil določeno svobodo, saj je vrnil oblast lokalnemu veljaku, ljudem pustil lastno kulturo in vero ter jih spodbujal h gradnji templjev, zavzeto ozemlje pa je ostalo pod makedonskim vrhovnim nadzorom. V času svojega življenja je bil do svojih generalov zelo radodaren, sam do sebe pa zelo strog in vzdržan. Aleksander je širil helenizem, grško kulturo in jezik skoraj po vsem tedaj znanem svetu, zato je ostanke grškega tipa mest moč najti daleč na Vzhodu še danes.

LITERATURA IN VIRI

- Briant, P. (1999). *Aleksander Veliki*. Ljubljana: DZS.
- Lorfels, A. B. (2009). *Aleksander Veliki: zadnji antični čarovnik*. Ljubljana: Zbirka Razgaljanje zgodovine.
- Lucca, R., Egidati, B., Baffetti in A. (1997). *Klasična doba: Helenistična doba*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Aleksandrova osvajanja. *Imperij Aleksandra Makedonskega*. Dosegljivo na naslovu http://www.o4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/osvajanja_mak.html. Dostopno 6. 5. 2015.
- Aleksander Veliki. *Sestava Aleksandrove vojske ob začetku pohoda*. Dosegljivo na naslovu http://www.dijaski.net/gradivo/zgo_ref_aleksander_veliki_10?r=1. Dostopno 6. 5. 2015.
- Joker. *Aleksander Makedonski*. Dosegljivo na naslovu <http://www.joker.si/article.php?rubrika=1&articleid=458&page=5>. Dostopno 6. 5. 2015.
- Helenizem. *Aleksandrija*. Dosegljivo na naslovu http://www.o4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/helenizem.html. Dostopno 6. 5. 2015.
- Makedonska vojska. *Makedonska falanga*. Dosegljivo na naslovu http://www.o4os.ce.edus.si/gradiva/zgo/grki/grki_aleksander/falanga_mak.html. Dostopno 6. 5. 2015.
- Največji vojskovodje. *Aleksander Makedonski*. Dosegljivo na naslovu <http://www2.arnes.si/~omislinjamb/spletne/matic/aleksandrova%20smrt.htm>. Dostopno 6. 5. 2015.
- Perzijsko–grške vojne. *Veličasten vhod v perzijsko palačo*. Dosegljivo na naslovu http://4d.ircr.info/gradivo/Zgodovina_anticne_Grcije_Rima/grki/1024/grsko_perzijske_vojne/index.html. Dostopno 6. 5. 2015.

- Rtv slo. *Aleksander Veliki*. Dosegljivo na naslovu <http://img.rtv.slo.si/upload/zabava/aleksander.jpg> . Dostopno 6. 5. 2015.
- Vestinet. *Aleksander Makedonski v bitki pri Isu*. Dosegljivo na naslovu <http://www.vestinet.rs/pogledi/alternativna-istorija-da-li-je-isus-kao-i-mnogi-mocni-ljudi-bio-hibrid-vanzemaljca-i-coveka>. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikimedia. *Aleksandrova ljubezen*. Dosegljivo na naslovu https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Romance_of_alexander.jpg. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikimedia. *Poroke v Suzi*. Dosegljivo na naslovu https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2f/The_weddings_at_Susa%2C_Alexander_to_Stateira_and_Hephaestion_to_Drypetis_%28late_19th_century_engraving%29.jpg. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikimedia. *Roksana in Aleksander s sinom*. Dosegljivo na naslovu https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roxana_with_Alexander_IV_Aegus_the_son_of_Alexander_the_Great.jpg. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Aleksander Veliki*. Dosegljivo na naslovu https://sl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Veliki. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Antična Grčija*. Dosegljivo na naslovu https://sl.wikipedia.org/wiki/Anti%C4%8Dna_Gr%C4%8Dija . Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Ahemenidsko cesarstvo*. Dosegljivo na naslovu https://sl.wikipedia.org/wiki/Ahemenidsko_cesarstvo. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Bitka pri Gavgemalah*. Dosegljivo na naslovu https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Gaugamela. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Bitka pri Graniku*. Dosegljivo na naslovu https://sl.wikipedia.org/wiki/Bitka_pri_Graniku. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Makedonska falanga*. Dosegljivo na naslovu http://sl.wikipedia.org/wiki/Makedonska_falanga. Dostopno 6. 5. 2015.
- Wikipedia. *Makedonska falanga*. Dosegljivo na naslovu https://sl.wikipedia.org/wiki/Makedonska_falanga#/media/File:Macedonian_battle_formation-en.svg%29. Dostopno 6. 5. 2015.